

časopisy

Časopis je periodický tisk, vycházející v pravidelných intervalech, nejméně však dvakrát ročně pod stejným názvem, který má předem stanovené zaměření a neslouží k aktuálnímu zpravodajství. Jsou náročnější na zpracování než noviny, proto vycházejí v delších intervalech.

Podle periodicity rozeznáváme:

- týdeník
- čtrnáctideník
- měsíčník
- čtvrtletník

ROZDĚLENÍ ČASOPISŮ

Časopisecká produkce se dělí podle několika hledisek:

- podle tématu – k jakému účelu, či jakému okruhu čtenářů je určen (vědecké, odborné, kulturní, zábavné, cizojazyčné, pro mládež, dětské aj.).

Podle skladby textů a ilustrací:

- **textové** – s různou obtížností sazby
- **ilustrované** – obrázky tvoří doplněk textu
- **obrázkové** – ilustrace převažují nad textem.

Podle technologického hlediska:

- technologie sazby
- technologie tisku.

Časopisy mají některé stálé, neměnné prvky, které se opakují ve stejné době na stálém místě ve všech vydáních. Jsou to např. záhlaví, slogan, číslování stránek, tiráž, typy písma, názvy stálých rubrik, použité barvy apod.

Obálka časopisu

Mívá ustálenou a specifickou grafickou úpravu, aby se lišila od ostatních periodik. Nejdůležitější je na obálce **název** – volí se výrazné, dobře čitelné písmo větší velikosti, nebo je název grafická kresba. Vyžaduje také údaje – číslo, ročník, datum vydání, cena ... Pro obálku se často používá papír odlišné gramáže se zušlechťeným povrchem.

Obálka svým názvem (ve formě značky – loga) a obrazovým materiálem charakterizuje časopis – stává se poutačem.

Hlavní část časopisu má většinou neměnnou strukturu stránek a rubrik. Pro jednotlivé stránky se většinou používá i jednotný sazební obrazec, určuje rozvržení sloupců, textů a obrazových prvků.

GRAFICKÁ ÚPRAVA ČASOPISU

Tematická rozmanitost časopisů se odráží v jejich úpravě. Technické a vědecké časopisy mají úpravu střízlivou a přehlednou. Graficky originální a nápadnou úpravu mají časopisy obrazové. Paleta grafické úpravy časopisů je velmi pestrá. Svěřuje se většinou zkušeným grafickým, kteří společně s technickým redaktorem přizpůsobují svůj výtvarný záměr obsahovým a technickým podmínkám.

Zrcadlo sazby

Zrcadlo strany je základem pro lámání časopisu. Často se používá již předtiskněné, do nichž se zakreslují články jen schématicky, a titulky se vpisují.

Titulky

Rozhodují v časopisech o úrovni grafické úpravy strany. Oproti novinám je dána časopisům větší volnost úpravy titulků, často se řeší jako grafická kresba. I zde je však nutné dbát na charakter časopisu, velikost základního písma, šíři sloupců, prostorové uspořádání i výraznost titulků.

Titulky lze rozdělit na:

- **Jednoduché** – bývají sázeny z jednoho řezu a velikosti, na libovolný počet sloupců, mnohdy bývají i víceřádkové.
- **Složené** – kromě hlavního titulku obsahují také nadtitulek, nebo podtitulek, většinou z menšího stupně písma.
- **Mezitimulek** – z malého písma se vkládá do souvislých textů, dělí tak text na odstavce.

Obrázky

Tvoří v mnoha časopisech podstatnou část jejich obsahu. V magazínech a dětských časopisech často převládají nad textem. Při jejich úpravě je třeba dodržovat tyto zásady:

- a) Odstup mezi obrázky má odpovídat odstupu obrázků od textu. Výjimkou jsou fotomontáže, kde jsou obrázky těsně u sebe.
- b) Ostře ohraničené obrázky nemají přesahovat formát sazby.
- c) Obrázky stojící nad sebou mají mít stejnou šířku.
- d) Dvě protilehlé strany mají být upravovány s ohledem na celkový dojem dvoustrany.
- e) Text mezi obrázky nesmí zanikat, ale ani obrázky přehlušovat. Nejvhodnější je jeden stupeň písma.
- f) Střídání velkých a malých obrázků je účelné, avšak musí mít určitý řád, který je dán obsahem obrázků.

Formáty obrázků jsou v úpravě časopisů variabilní – na jeden sloupec, na více sloupců, na spadání do vnějších okrajů nebo i přes hřbet na protější stránku.

Záhlaví

U časopisů se používá hlavně **stálé záhlaví** a bývá upravováno **do hlavy strany společně se stránkovou číslicí**. Živé záhlaví se vyskytuje u vědeckých časopisů a upravuje se jako v knize.

Obsah

Bývá většinou umístován na druhou stranu obálky nebo na jednu z prvních textových stran. Mívá ustálenou úpravu a někdy je spojen a tiráží časopisu. Ve vědeckých a odborných časopisech bývá obsah i v jiných jazycích.

Tiráž

Odpovídá obsahem tiráží u novin. Její úpravě je třeba věnovat péči, protože svou úrovní jistým způsobem reprezentuje grafickou úroveň časopisu. Důležitým faktorem je její přehlednost.

OBSAHOVÉ ČÁSTI ČASOPISŮ

Článek – každý textový materiál.

Fejeton – vtipná, zábavná stať, umístována do spodní části strany, pod čarou.

Fotoreportáž – soubor reportážních fotografií určitého zaměření, doplněný krátkým vysvětlujícím textem.

Hlavička – graficky upravený název časopisu, doplněný zkrácenými vydavatelskými údaji.
Interview – rozhovor redaktora s významným činitelem nebo populární osobou k určitému tématu.
Komentář – novinový článek, v němž se autor vyjadřuje k určitému problému nebo události.
Malý oznamovatel – drobná inzerce sloužící především občanům.
Mezititulek – nadpisová řádka rozdělující pro lepší přehlednost delší zprávu nebo článek.
Mutace – obměna části textu, ilustrací nebo celé strany.
Nadtitulek – doplňuje vlastní titulek článku.
Podpis – jméno autora na začátku nebo na konci článku.
Podpisek – jméno autora nebo údaj pramene u obrázku.
Podtitulek – doplňující titulek pod hlavním titulkem.
Popisek – vysvětlující text k obrázkům.
Rámcovka (reliéf) – stručný obsah článku uvedený na jeho začátku.
Recenze – kritický rozbor a posouzení uměleckého díla, vědecké práce apod.
Reportáž – publicistický útvar, jehož základem je živé vyličení skutečné události nebo jevu na základě autorova osobního svědectví nebo jeho dodatečného zjištění a analýzy.
Rubrika – stálá část časopisu věnovaná soudobé tématice často označována vlastním záhlavím.
Seriál – tematický soubor článků, kreseb nebo fotografií, uveřejněný na pokračování.
Tiráž – obsahuje u časopisů jména šéfredaktora, popř. jeho zástupců, adresu a telefonní čísla redakce, vydavatelství a tiskárny, způsob distribuce popř. další údaje.
Titul – název článku.
Titulek – každá nadpisová řádka.
Uzávěrka – stanovený časový mezník, do něhož musí redakce dodat do DTP rukopis.
Záhlaví – název časopisu, datum vydání, číslo strany, popř. název rubriky.

Od layoutu po hotový časopis

Na začátku je zpracování tiskoviny v počítači (**sazba**). Vstupem do této fáze výroby je vlastní návrh (layout), **hotové obrázky v příslušné kvalitě a v potřebném rozlišení**, a také **náležitě připravené texty** (většinou po první korektuře).

Dnes se používají počítačové programy XPress od firmy Quark a PageMaker od Adobe. PageMaker má dnes hodně navrch nad Quarkem, a to jak na platformě PC, tak na počítačích Apple Macintosh. Adobe je známá i dalšími programy pro tvorbu obrázků (Adobe Photoshop a Adobe Illustrator), dále zavedením jazyku pro popis stránky PostScript, podílem na definici písem TrueType a formát PDF (původně formát softwaru Adobe Acrobat, dnes jeden z nejpřesnějších formátů pro přenos dokumentů).

Samotná sazba spočívá v rozmísťování textu a obrázků na stránku. Obrázky jsou v této fázi hotové objekty a jediné úpravy, které na nich sázecí programy umožňují jsou zvětšení nebo zmenšení.

Má-li tiskovina po stránce sazby definitivní podobu, postupuje v elektronické podobě do další fáze, kterou je výroba souboru **pro osvitovou jednotku**. Ta zahrnuje barevnou separaci neboli **rozložení barev** (většinou do čtyř – C, M, Y, K) a „rozrašťování“ obrázku programem, kterému se říká RIP (Raster Image Processor).

Z osvitové jednotky vycházejí **filmy**, které se vyvolávají ve vyvolávacím automatu. Filmům se říká „barevné výtažky“, i když jsou **vždycky černobílé**. Barevné se nazývají proto, že pro každou základní barvu (C, M, Y, K) je použit právě jeden film.

Můžeme také využít technologii **Computer to Plate (CtP)** – **osvit na tiskové desky**, která prodělává bouřlivý vývoj, stejně jako digitální tisk.

Filmy z osvitové jednotky se kontaktní metodou kopírují na tiskové formy, v případě ofsetu na hliníkové desky potažené aktivní hydrofobní (odpuzdující vodu) vrstvou.

Vytisknuté archy papíru se **dále zpracovávají – skládají (falcování), kompletují (snášení), ořezávají, vážou, lepí, lakují** atd. Knihárnu už většinou opouští tiskovina v definitivní podobě.

Co musí obsahovat návrh (layout)

Každá tiskovina (ať je to leták, knížka nebo časopis) začíná tak, že si **zákazník určí počet stran, formát, typ a gramáž papíru, barevnost, typ vazby, náklad a podobně**. Tomuto návrhu se říká **layout** (z angličtiny, čti leiaut – náčrt, plán, návrh). V tiskárně se takovým návrhem tiskoviny zabývá technolog. Návrh však častěji vzniká v grafickém studiu nebo v reklamní agentuře.

V případě periodických časopisů se layoutem myslí návrh určitých zákonitostí obálky a jednotlivých stránek (tj. typ písma, počet sloupců sazby, linky mezi sloupci, popisky obrázků atd.).

Velmi důležité jsou **druhy písma**, a možnost sady písem **v českém jazyce** a jeho speciální znaky.

Informace o **použitém papíru** je velice důležitá, jelikož můžeme určit **tloušťku tiskoviny** a následně určit **šířku hřbetu**. Musíme brát ohled i **na směr vláknů papíru**. Při tisku vlákno nehráje příliš velkou roli, **pokud ale přechýbáme papír**, má být vlákno papíru ve stejném směru, jako ohyb.

Člověk (technolog), který dělá layout, **musí vědět co nejvíce o technologii tisku, předtiskové přípravě, ale i knihařském zpracování**.

PUBLIKAČNÍ SYSTÉMY

Vydávání časopisů patří k nejvýznamnějším aktivitám polygrafického průmyslu. Je i však jednou z nejnáročnějších a nejkomplikovanějších činností.

Rízení vydání

Klíčovým je v případě periodik **časový faktor**. Zde neexistuje možnost opožděného vydání. Noviny i časopisy se musejí ke svým čtenářům dostat ve stanovené **periodě včas**, a proto je vyžadováno **maximálně digitalizované workflow**. Nutné je zajištění flexibilní a rychlé dodávky podkladů přímo z terénu i jejich následného efektivního zpracování.